

Põhikooli saksa keele lõpueksamist 2018

Aile Arro

Saksa keele peaspetsialist

1. Saksa keele lõpueksami eesmärgid

Tulenevalt haridusministri 15. detsembri 2015. a määrusest nr 54 „Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise ja läbiviimise ning eksamitööde koostamise, hindamise ja säilitamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord“ on põhikooli lõpueksamite eesmärgid järgmised:

- 1) saada tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest;
- 2) suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 3) teha otsus põhikooli lõpetamise kohta.

Saksa keele põhikooli lõpueksamiga hinnatakse riiklikus õppekavas määratletud kooliastme õpitulemuste saavutatust.

Saksa keele põhikooli lõpueksam kontrollib kirjutamis-, kuulamis-, lugemis- ja rääkimisoskust. Eksam põhineb riiklikul õppekaval ja Euroopa keeleõppe raamdokumendil ning vastab ligilähedaselt Euroopa Nõukogu keeleoskustaseme B1-taseme kirjeldusele.

2. Eksami korraldus

Põhikooli lõpueksam saksa keeles toimus 13. ja 14. juunil 2018. aastal. Töö koosnes kirjalikust ja suulisest osast, millest viimane toimus olenevalt koolist ja eksaminandide arvust kas 13. või 14. juunil.

Eksamitöö eest oli võimalik saada 100 punkti.

Eksamile registreerus 34 õpilast.

Eksamitöö hindamine toimus koolis.

3. Eksami ülesehitus

Saksa keele põhikooli lõpueksamitöö koosneb kirjalikust (kuulamine, lugemine, kirjutamine) ja suulisest (rääkimine) osast. Ülevaate eksami osadest, nende kestusest, osakaalust ning ülesannete ja üksikküsimuste hulgast annab järgnev tabel.

Tabel 1. 2018. a. saksa keele põhikooli lõpueksami osad

Eksamiosa		Kestus	Max punkte	Ülesanded/ üksikküsimused
I osa	Kuulamine	30 min	25	4/25
II osa	Lugemine	60 min	30	4/30
III osa	Kirjutamine	45 min	25	2
Kokku	Kirjalik osa	135 min	80	10/55
IV osa	Suuline osa	15 min	20	2
Kokku	Kirjalik ja suuline osa	150 min	100	12

Kuulamis- ja lugemisosa koosnesid kumbki neljast ülesandest, kusjuures üksikküsimuste hulk oli lugemisosas suurem (30) kui kuulamisosas (25). Iga küsimuse kaal oli 1 punkt. Kirjutamis- ja rääkimisosa koosnesid kumbki kahest ülesandest, soorituste hindamisel kasutati vastavaid hindamisskaalasid (vt SA Innove koduleht www.innove.ee).

4. Eksamil osalejatele põhiandmed ja eksami tulemused

Analüüsi aluseks on SA Innovele laekunud 34 õpilase tööd kuuest koolist. Tabel 4 näitab eksamil osalenud õpilaste ja koolide hulga muutusi aastatel 2011–2018.

Tabel 4. Eksamil osalenud õpilaste ja koolide hulk 2011–2018

aasta	eksaminandide hulk	koolide hulk
2011	128	25
2012	108	30
2013	143	24
2014	117	20
2015	77	16
2016	52	15
2017	50	13
2018	34	6

2018. aastal osales põhikooli saksa keele eksamil võrreldes eelnevate aastatega rekordiliselt vähe õpilasi. Samuti vähenes ka koolide arv, mille õpilased eksamil osalesid. Kuigi ka üleüldine saksa keele õppurite arv on vähenemas, võiks siinkohal siiski suurimaks põhjuseks lugeda meie riigieksamiga konkureerivaid rahvusvahelisi saksa keele eksameid. Kõige populaarsem on hetkel Saksa I astme keelediplomi eksam (DSD-I), kus osales sel aastal lausa 232 õpilast 12st partnervõrgustikku kuuluvast koolist üle Eesti. Kuna DSD-eksamilt on võimalik saada eluaegse kehtivusega keelediplom, on mõistetav, miks õpilased just selle kasuks otsustavad. Kuna ei seda ega ka teisi rahvusvahelisi saksa keele eksameid põhikooli lõpueksamitena ei arvestata, valivad õpilased enamasti riigieksamite seast inglise keele, et kahes erinevas keeles oma taset testida.

Tulevikku vaadates oleks kindlasti mõistlik kaaluda ka rahvusvaheliste eksamite arvestamist põhikooli lõpueksamina, kuna see võimaldab paremini jälgida õpilaste taset liikudes põhikoolist edasi gümnaasiumisse ning vähendaks ka õpilaste langevat pinget, mis tekib seoses nelja eksami sooritamisega põhikooli lõpus. Samuti aitaks võimalik rahvusvahelise diplomi saavutamine tõsta õpilaste motivatsiooni eksami sooritusel.

2018. aasta eksaminandide põhjal võiks arvata, et riigieksami näol on tegemist põhiliselt ühele koolile eksami valmistamisega. 34st eksaminandist on lausa 29 pärit Tallinna Saksa Gümnaasiumist ning ülejäänud viis vastavalt Kadrina Keskkoolist, Võhma Koolist, Tallinna 53. Keskkoolist, Pärnu Ülejõe Põhikoolist ning Tallinna Õismäe Gümnaasiumist. Kuuest koolist kolm kuuluvad samuti koolide võrgustikku, milles viiakse läbi Saksa I ja II astme keelediplomite eksameid.

Mõnevõrra üllatavalt ei olnud sel aastal mitte ühtegi eksaminandi Kadrioru Saksa Gümnaasiumist. Kuna aga selles koolis toimub kogu Saksa I astme keelediplomi koordineerimine, on ka mõistetav, et õpilased pigem seda eksamit tegema suunatakse.

Aastate lõikes võime võrrelda soorituste hulka ja ka keskmist sooritusprotsenti. Eksami muutunud formaadi tõttu ei ole võrreldavad kõrgeimad ja madalaimad punktid ega keskmised tulemused punktides. Enne aastat 2014 oli maksimaalne võimalik tulemus 75 punkti, hiljem 100. Üldjoontes on keskmine tulemus jäänud samaks ning kõikumine on olnud viimaste aastate jooksul minimaalne. Erinevalt eelmisest aastast sooritasid seekord kõik eksaminandid eksami vähemalt tulemusele „rahuldav“ ning lausa üheksa õpilast saavutas 90-100 punkti (vt. Tabel 5).

Tabel 5. Põhikooli saksa keele lõpueksami üldstatistika aastatel 2010-2018

aasta	eksaminandide hulk	kõrgeim tulemus	madalaim tulemus	keskmine tulemus	keskmine sooritus	keskmine hinne
2010	154	75 (100%)	26	57,7	77%	3,9
2011	128	74,5	33	60,3	80,4%	
2012	108	74	21	58,8	78,4%	4,1
2013	143	75	17	61	81,4%	4,2
2014	117	100	50	84,9	84,9%	
2015	77	100	15	83,7	83,7%	4,1
2016	52	99	51	85,6	85,6%	4,4
2017	50	99	36	84,8	85%	4,3
2018	34	97	53	84,5	84%	4,2

Seda, et eksamit sooritas tugev kontingent ja et B1-tasemel eksam oli nende jaoks jõukohane, illustreerib ka järgnev tabel.

Tabel 6. Eksamitulemused eesti ja vene õppekeelele meeste ja naiste seas vastavalt punktidele

	Mehed	Naised	Eesti õppekeel	Vene õppekeel	Kokku
0p	0	0	0	0	0
1-19p	0	0	0	0	0
20-49p	0	0	0	0	0
50-74p	2	1	3	0	3
75-89p	6	16	22	0	22
90-100p	2	7	8	1	9
Kokku	10	24	33	1	34

Vaid kaks eksaminandi sooritas eksami punktidele vahemikus 50-74 punkti ehk hindele „rahuldav“. 22 eksaminandi sooritas eksami punktidele vahemikus 75-89 punkti ehk hindele „hea“ ning üheksa eksaminandi sooritas eksami punktidele vahemikus 90-100 ehk hindele „väga hea“. Eesti- ja muukeelsete koolide, samuti maakondade ja koolitüüpide võrdluseks puudub alus, sest eksami sooritajate hulgas oli ainult üks õpilane muu õppekeelele koolist kui eesti keel ja väljaspool Harjumaad sooritas eksami vaid kolm eksaminandi. Seetõttu ei saa ka vastavaid järeldusi teha.

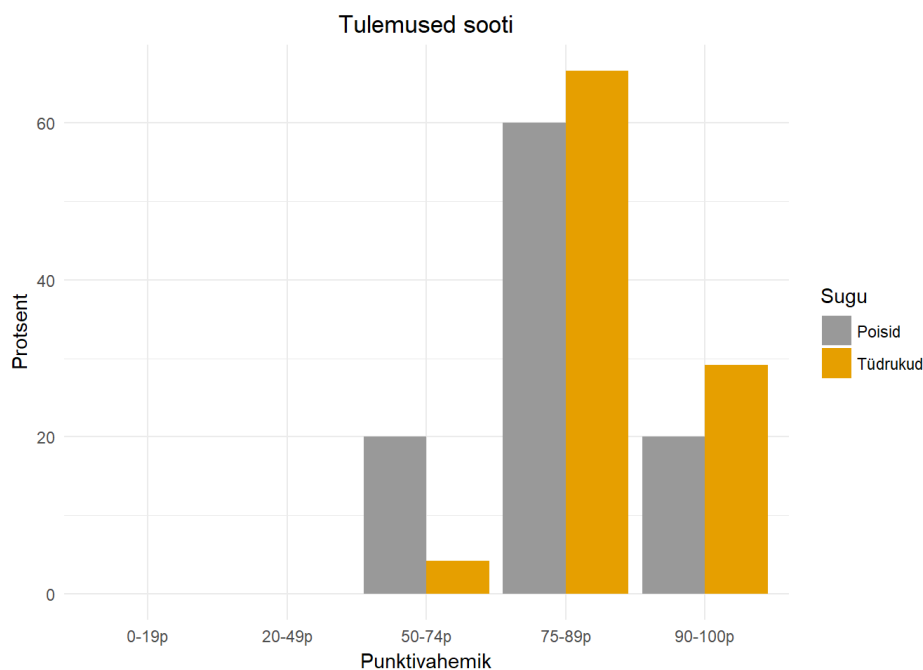
88% eksaminandidest ehk 30 õpilast õppis saksa keelt A-võõrkeelena ning vaid 3 õpilast B-võõrkeelena. Üks õpilane ei märkinud tööle, millise keelena ta saksa keelt õppinud on. Eksamil osalenud B-keele õppijate tulemus oli vaid minimaalselt madalam A-keele õppijate omast, kusjuures kõige madalam tulemus oli oluliselt kõrgem A-keele õppijate kõige madalamast tulemusest (vt. Tabel 7). Selle eksami söandavad valida vaid väga vähesed väga heade õpitulemustega õpilased, kes on sageli mingitel asjaoludel saksa keelt õppinud ka väljaspool kooli, mida näitavad selgelt ka nende tulemused.

Tabel 7. Eksamitulemused A või B võõrkeele järgi

	N	N (%)	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
A	30	88	86	67	88,0	97
B	3	9	83	82	83,0	85
	1	3	53	53	53,0	53
Kokku	34	100	84,5	53	87,5	97

Huvipakkuvad võiksid olla ka eksaminandide sooritused soo järgi. Eksaminandide hulgas oli 10 poissi ja 24 tüdrukut. Nagu eelmiselgi aastal, olid tüdrukute tulemused veidi kõrgemad kui poiste omad – vastavalt 86,0% ja 80,8%

Graafik 1. Eksamitulemused sooti

Järgnevalt võrdleme eksamitöö tulemusi aastahindtega. Lõpueksami töö keskmine oli 4,2 ning aastahinnete keskmine oli 4,4. Seega võib öelda, et lõpueksami töö hinnete keskmine on laias pildis vastavuses aastahinnetega, mida illustreerib ka alljärgnev tabel.

Tabel 8. Aastahinnete keskmise võrdlus lõpueksami keskmisega

	N	Aastahinnete keskmine	Töö keskmine
M	10	4,2	4,0
N	24	4,5	4,2
Kokku	34	4,4	4,2

Ka eelnevatel aastatel on poiste eksamihinded olnud mitmel korral aastahinnetest madalamad ning tüdrukutel kõrgemad, kuid vahe on endiselt minimaalne. Korrelatsioon aastahinnete keskmise ja eksamitöö hinde vahel: 0.58.

Tabel 8 näitab aastahinde ja eksamitöö hinde sagedusi; sealjuures on arvestusest välja jäetud eksamitöö, millel aastahinnet polnud märgitud.

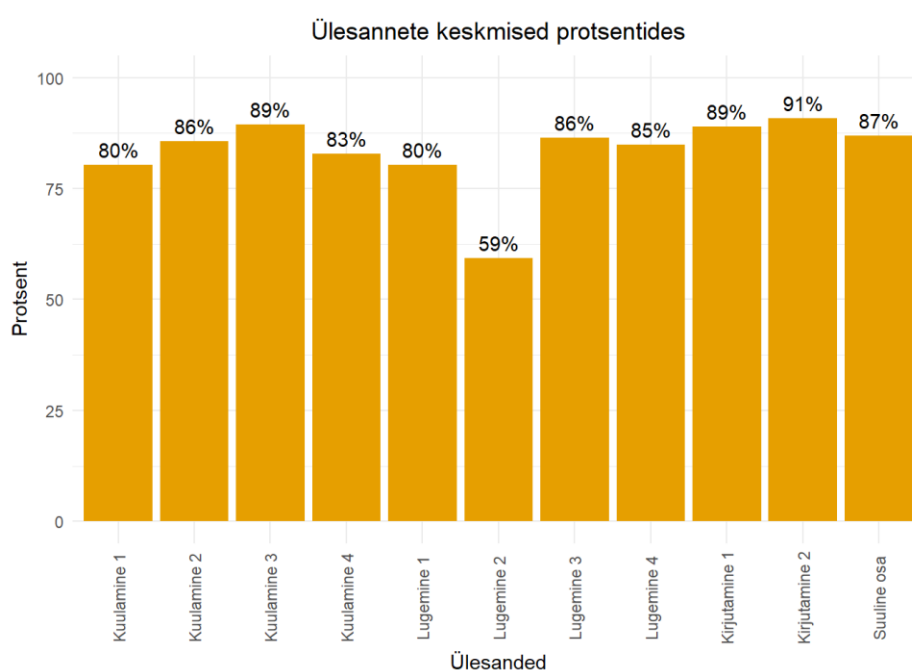
Tabel 9. Aastahinnete ning eksamitöö hinnete sagedused

Aastahinne	„3”	„4”	„5”	Kokku
Eksamihinne				
„2”	0	0	0	0
„3”	0	1	0	1
„4”	2	14	8	24
„5”	0	2	7	9
Kokku	2	17	15	34

5. Ülevaade osaoskuste tulemustest

Erinevate osaoskuste keskmiste tulemuste võrdlus (vt graafik 2) näitab, et 2018. a lõpueksamil olid ülesannete keskmised sooritused kõigis osaoskustes küllaltki ühtlased. Nagu ka eelneval aastal, osutus ka seekord teine lugemisülesanne mõnevõrra keerukamaks kuid sellegi sooritusprotsent oli üsna kõrge.

Graafik 2. Tulemuste jaotus vastavalt ülesannete keskmisele protsentides

5.1 Kuulamisosa

Kuulamisosa koosnes neljast erinevast ülesandest. Ülesandetüüpidest olid kasutusel kolmese valikuga valikvastusülesanne, sobitusülesanne ning lünga täitmine lühivastusega. Õpilastel tuli kuulata mitmesuguseid B1-tasemele vastava raskusastmega tekstiliike: lühikesed raadiouudised, intervjuu, pikem tutvustus, väljavõtted igapäevastest vestlustest. Kuulamisülesannetega mõõdeti arusaamist teksti peamisest mõttest, olulise info leidmist tekstist ning teksti detailset mõistmist. Kuulamisülesannetega mõõdetavad oskused ja tekstide sisu vastasid õppekavale.

Esimeses ülesandes tuli eksaminandidel kuulata seitset lühikest teksti ja lahendada iga kuulatud teksti kohta üks valikvastustega ülesanne (kolmene valik). Selle ülesande keskmine lahendusprotsent oli 80,3, mis näitab, et ülesanne oli antud kontingendile suhteliselt lihtne.

Teise ülesande alustekstina kuulati intervjuud ning kuuldu põhjal tuli lahendada kolmese valikuga valikvastusülesanne (7 üksikküsimust). Selle ülesande keskmine lahendusprotsent oli 85,7, seega oli ka see ülesanne eksaminandidele jõukohane.

Kolmas ülesanne oli sobitamisülesanne, kus viis inimest rääkisid teemal „õpilasvahetus“ ning kõneleja tuli seostada kuulatud mõtteavalduse sisu kohta käiva lausungiga. Lausungeid oli ühe võrra rohkem kui kõnelejaid. Ka see ülesanne oli eksaminandidele lihtne – lahendusprotsent oli lausa 89,4 ehk kogu kuulamisosa kõrgeim tulemus.

Neljandas ülesandes kuulsid eksaminandid raadiouudist koomiksita kohta. Neil tuli teksti kohta käivates lausetes täita lüngad, kirjutades lühivastused (1–3 sõna või arvu). Õigeks loeti ka need vastused, kus võisid küll olla õigekirja- või grammatikavead, kuid need ei seganud arusaamist. Selle ülesande eest oli võimalik saada 6 punkti. Sarnaselt eelmise aastaga saadi ka sellel korral kuulamisosa viimase ülesandega väga hästi hakkama. Lahendusprotsent oli lausa 82,8.

Järgmine tabel annab ülevaate kuulamiosa tulemustest sooti.

Tabel 10 . Kuulamisosa tulemused sooti

	N	N(%)	Keskmine	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
M	10	29	20,6	82	14	22	23
N	24	71	21,3	85	16	22	24
Kokku	34	100	21,1	84	14	22	24

5.2 Lugemisosa

Lõpueksamitöö lugemisosa koosnes 30 üksikküsimusest, mis jagunesid nelja erinevat tüüpi ülesande vahel. Ülesannete aluseks olid erinevad tekstiliigid erinevatel teemadel. Juba alates 2014. aastast on nii ülesannete kui üksikküsimuste hulk võrreldes varasemaga kahekordistunud. Ennekõike on see toimunud eksamitööst välja jäänud keele struktuuri osa arvelt. Ülesannete ja tekstide suurem hulk võimaldab saada parema pildi eksaminandide lugemisoskusest. See annab ka võimaluse kasutada suuremat hulka erinevaid tekstiliike ja katta paremini õppekava teemasid.

Lugemisosa esimene ülesanne koosnes ajaleheartiklist spordi teemal ja seitsmest valikvastusülesandest (kolmene valik). Ülesanne antud kontingendile mingeid raskusi ei valmistanud – keskmine lahendusprotsent oli 80,3. Ülesandega mõõdeti olulise info mõistmist, teksti detailset mõistmist ja valikulise info leidmist.

Teine ülesanne koosnes tekstist, millest oli kuus lauset eemaldatud ja pandud panka. Eksaminand pidi lause oma õigele kohale asetama. Pangas oli üks lause rohkem kui tekstis lünki. Ülesande keskmine sooritusprotsent oli 59,2, mis oli ka kogu eksami kõige madalam tulemus. Siiski ei saaks öelda, et ülesanne oli ülemäära keerukas või õpilaste teadmised madalamad, vaid ülesandetüüp on selline, kus juba üks eksimus kogu tulemust suurel määral mõjutada võib. Teine ülesanne mõõtis muuhulgas ka tekstisiseste seoste mõistmist.

Kolmas ülesanne keskendus lisaks teksti üldisele mõistmisele ka keele struktuurile – lünka tuli kolme võimaliku variandi hulgast valida teksti sobiv õige grammatiline vorm või sõna. Ka selle ülesandega said eksaminand hästi hakkama – ülesande

keskmine sooritusprotsent oli 86,5. Ülesanne mõõtis tekstisiseste seoste mõistmist, keelelist korrektsust, sõnavara ulatust. Lugemisosas, nagu eksamil tervikuna, olid tüdrukute tulemused kõrgemad kui poistel, mida illustreerib tabel 11. Erinevalt eelmistest aastatest, oli antud ülesande tulemus kogu lugemisosa kõrgeim.

Neljanda ülesande alustekstidena kasutati lühikesi uudisnuppe ajakirjandusest. Tekstiga tuli sobitada pealkiri. Pealkirju oli ühe võrra rohkem kui tekste. Keskmine lahendusprotsent oli 84,8. Ülesanne mõõtis arusaamist teksti peamisest mõttest.

Tabel 11. Lugemisosa tulemused sooti.

	N	N(%)	Keskmine	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
M	10	29	23,0	77	15	24	28
N	24	71	23,7	79	18	25	28
Kokku	34	100	23,5	78	15	25	28

5.3 Kirjutamisosa

Eksaminand pidi kirjutama kaks eriliigilist teksti: foorumi postituse (vähemalt 60 sõna) ja isikliku kirja (vähemalt 120 sõna). Seega oli eksaminandidel võimalus kirjutada kaks selgelt eristuvat tekstiliiki, millel on erinev adressaat ja register. Foorumipostituse eest oli eksaminandidel võimalus koguda üheksa ja isikliku kirja eest kuusteist punkti.

Ülesanded võimaldasid mõõta järgmiste kirjutamisoskuse aspektide valdamist: kirjeldada mingit olukorda, kirjeldada minevikusündmust, avaldada arvamust mingi probleemi kohta ja seda põhjendada/selgitada, avaldada arvamust kultuuriteemal, vahendada kogemusi. Ülesanded on autentset ja vastavad õppekavale.

Esimeses kirjutamisosas oli miinimumtulemus 6 punkti ning maksimum 9 punkti. Teises vastavalt 7 ja 16 punkti.

Tabel 12. Kirjutamisosa tulemused sooti.

	N	N (%)	Keskmine	Keskmine (%)	Min	Max
M	10	29	20,9	84	13	24
N	24	71	23,2	93	21	25
Kokku	34	100	22,5	90	13	25

5.4 Rääkimisosa

2018. a lõpueksamitöö rääkimisosa koosnes tavapäraselt kahest ülesandest. Esmalt pidi eksaminand kirjeldama pilti, millele järgnes suunatud vestlus pildist lähtuval teemal. Teise ülesande juures tuli eksaminandil nii nagu eelmistelgi aastatel osaleda rollimängus. Rollimängukaardil olid ära toodud suhtlustoimingud, mida tuli täita: erinevatest võimalustest rääkimine, valiku tegemine ja põhjendamine, ettepaneku tegemine, vastuvõtmine ja tagasilükkamine ning selle põhjendamine, küsimusele vastamine, vestlusest kokkuvõtte tegemine. Rollimängukaardil olevad kõnestiimulid olid antud piltidena, et vähendada etteantud teksti. Teine ülesanne sisaldas seitse õpilase kõnevooru. Rääkimisosa sooritusi hinnati neljast aspektist: ülesande täitmine, väljendusoskus, grammatiline õigsus, hääldus ja soravus. Iga aspekti eest oli võimalik saada maksimaalselt viis punkti.

Ka rääkimisosas on tüdrukute tulemused mõnevõrra kõrgemad kui poiste omad nagu teisteski osaoskustes.

Tabel 13. Rääkimisosa tulemused sooti

	N	N (%)	Keskmine	Keskmine %	Min	Mediaan	Max
M	10	29	16,3	82	11	17	19
N	24	71	17,8	89	13	18	20
Kokku	34	100	17,4	87	11	18	20

6. Kokkuvõte

Kokkuvõtvalt võib öelda, et 2018. a lõpueksamitöö oli sooritajatele igati jõukohane, pakkudes eksaminandidele mitmekesisust nii teemade kui ka ülesandetüüpide lõikes. Ülesannete kõrge sooritusprotsent ei tähenda ilmtingimata liiga lihtsat eksamit või eksami mittevastavust B1 tasemele, vaid pigem äärmiselt tugevat eksaminandide gruppi. Seda illustreerib ka asjaolu, et enamik eksaminande õppis saksa keele süvaõppega koolis. Eksami valis ka kolm saksa keelt B-võõrkeelena õppivat õpilast, kes ei jäänud samuti väga palju A-võõrkeele õppuritele alla, vaid saavutasid osades ülesannetes koguni kõrgemaid punkte. Kasutatud materjalid käsitlesid noorte maailma puudutavaid teemasid ning olid ajakohased.

Lõpueksamitöö vastas A-võõrkeele õppekavale.